

KULTURA

NESLYŠÍCÍCH

KULTURA -

- ◉ Vymezení pojmu podle Průchy (2001, s. 31):

Širší pojetí kultury:

„...vše, co vytváří lidská civilizace – tedy jednak materiální výsledky lidské činnosti, jako jsou např. lidská obydlí, nástroje, oděvy. A další jednak duchovní hodnoty lidí, jako je náboženství, umění, morálka, zvyky, vzdělávací systémy, politika, právo...“

Užší pojetí pojmu kultura:

„...kultura je vztahována spíše k projevům chování lidí – tedy kulturou určitého společenství se míní jeho zvyklosti, symboly, komunikační normy a jazykové rituály, sdílené hodnotové systémy, předávané zkušenosti, zachovávaná tabu.“

KULTURA NESLYŠÍCÍCH

- pro účely diskuse o specifické kultuře Neslyšících jsou relevantní zejména zmínky o **souboru hodnot, cílů a chování, který charakterizuje určitou společnost či organizaci.**

Autor: Mgr. Radka Faltínová

ZMĚNA POSTOJE K HLUCHOTĚ

- ◉ **Neslyšící** – sociokulturní fenomén – hnutí osob s postižením bojující za svá práva proces vlastního sebeurčení (Disabled and Proud, Deaf Pride)
- ◉ Lidé s postižením začali objevovat význam hodnot, které poznali pouzí díky své jedinečné životní zkušenosti s handicapem – vzniká kultur handicapu (Disability culture, Deaf culture)

medicínský přístup – soustředí se na vady a odchylky od „normálu“

X

jazykově kulturní/lingvistický přístup – založen na respektu k „jinakosti“

RYSY MINORITY NESLYŠÍCÍCH

Mezi charakteristické rysy minority patří (Eckert, 2010):

- ◉ fyzická a kulturní odlišnost
- ◉ slyšící společnost vnímá Neslyšící jako odlišné
- ◉ sňatečnost
- ◉ zkušenost s útlakem a diskriminací

DEAFHOOD

- ◉ komplexní proces utváření vědomí vlastní identity (Padden a Humphries 2005)
- ◉ tento termín byl poprvé použit v roce 1990, je protikladem ke slovu deafness (hluchota), které definuje neslyšící pouze skrze jejich ztrátu sluchu
- ◉ slyšící i Neslyšící sdílející Deafhood dávají najevo, že Neslyšící mohou mít pozitivní význam pro lidstvo a není je třeba léčit (Ladd 2003).

- ◉ Deafhood představuje snahu vymanit se z jazykové nadvlády a přijmout jazykovou a kulturní příslušnost Neslyšících (Eckert 2010)
- ◉ jde o koncept ukazující proces utváření vlastní identity směrem k bikulturnímu sebepojetí, respektující hodnoty většinové i menšinové společnosti (McIlroy a Storbeck 2011), až po důstojné přijetí identity Neslyšícího (Ladd 2003).

DEAFIE/DEAFLORE

⦿ Deafie

- příslušnost ke komunitě Neslyšících ve vztahu téměř rodinném

⦿ Deaflore

- je pojmenováním specifického humoru, vtipů, hádanek, příběhů, dětských her a poezie ve znakovém jazyce. Odkazuje na tabu a konvence v chování při vzájemném kontaktu a komunikaci Neslyšících (dotek rukou apod.) – Taylor a Darby, 2003

- ⊙ Termín kultura Neslyšících vznikl v 70. letech 20. století, aby se ukázalo, že komunita neslyšících může existovat (Ladd, 2003, s. 17, in Kosinová, 2008)

- ⊙ Neslyšící vytvářejí své komunity na **3** základních rysech:

- ⊙ **hluchota**

- ⊙ **komunikace**

- ⊙ **vzájemná podpora**

(subkultura)

GENOCIDA NESLYŠÍCÍCH

- ◉ 1) stereotyp vnímání neslyšícího jako handicapovaného a postiženého slyšící společností (medicínská patologie);
- ◉ 2) příslušnost k odlišné kultuře dětí a rodičů a obtíže, které z tohoto rozdílu vyplývají
(90 % neslyšících dětí se rodí slyšícím rodičům. Tyto děti většinou nedostávají plnohodnotnou podporu a dostatek podnětů k rozvoji vlastní kultury ve své vlastní rodině.)
- ◉ 3) jazykový útlak, který souvisí s uznáním znakového jazyka jako plnohodnotného přirozeného jazyka, a právo na vzdělávání v tomto jazyce.

Předávání kultury Neslyšících:

- ⦿ kulturní a jazykové znalosti se v 90% v komunitě Neslyšících nepředávají z generace na generaci (pouze 10% neslyšících rodičů má neslyšící děti)
- ⦿ sociální hodnoty, zvyky, pravidla chování, povědomí o historii a dokonce i znakový jazyk si mezi sebou předávají spolužáci ve školách pro sluchově postižené, příp. neslyšící pedagogové

UMĚNÍ NESLYŠÍCÍCH

B A I R D | FIRST NATIONAL TOURING EXHIBIT OF DEAF CULTURE ART
Art No.2 | Elements of a Culture: Visions by Deaf Artists 1999-2000

- © [Chuck Baird](http://www.deafart.org/Artworks), Art No. 2, 1994 (Převzato z: www.deafart.org/Artworks)

Komiks v kultuře neslyšících

Divadelní představení Neslyšících: Studenti oboru Výchovná dramatika Neslyšících, JAMU, Brno. Představení „Sem tam“

Divadlo a pantomima

- ◉ JAMU – Výchovná dramatika neslyšících
- ◉ Divadlo Neslyším
- ◉ Pantomima S.I.
- ◉ Nepanto Praha
- ◉ Tichá hudba (znakující „zpěváci“)

Filmy

- ◉ Bohem zapomenuté děti (USA, 1986)

- ◉ Za hranicí ticha (Německo, 1997)

...

TV a neslyšící

- ◉ Televizní klub neslyšících
- ◉ Zprávy v českém znakovém jazyce
- ◉ Skryté titulky (teletext s. 888)

- ◉ **AWI film** – Čtyřlístek, Exponát roku 1827...
- ◉ **PhotoVisual** – foto soutěže a výstavy neslyšících fotografů
- ◉ **WEBlik** – internetová televize pro děti a mládež

- ◉ pravidelná přehlídka tvorby ve ZJ – „Mluvící ruce“
 - ◉ národní přehlídka pantomimy a pohybového divadla „Otevřeno“ – Kolín
 - ◉ plesy organizací a škol pro SP
-
- ◉ největší mezinárodní setkání neslyšících z celého světa – konference „Deaf Way“

Limity integrace, které jsou zároveň posilujícími prvky sebekultury neslyšících:

(Sinecká, 2003)

Socio-kulturní východiska a limity integrace

- ⦿ pozdní identifikace sluchové vady
- ⦿ jazykové a citové strádání v dětství
- ⦿ omezený výběr školy a profese

Socio-profesní limity integrace

- ⦿ komunikační bariéry
- ⦿ charakter pracovního kolektivu a omezené přátelské vztahy v něm
- ⦿ malá informovanost veřejnosti o postižení

Filozofie, mentalita a hodnotová orientace samotných neslyšících

- ◉ pevné hodnotové zakotvení v komunitě neslyšících
- ◉ chybějící ochota se integrovat
- ◉ sňatečnost ve vlastní skupině

Doporučené zdroje:

- ◉ **KOSINOVÁ, B.** *Neslyšící jako jazyková a kulturní menšina – kultura neslyšících.* Praha: CKTZJ, 2008
- ◉ **SINECKÁ, J.** *Komunita neslyšících a limity jejich integrace do české společnosti. (Zpráva o výzkumu zdravotně handicapované skupiny).* Speciální pedagogika 1, 2003, s. 33 – 42.
- ◉ www.neslysim.cz
- ◉ www.asnep.cz
- ◉ www.ruce.cz